

Vladimir Mertep

KRIŽ U KRISTOVU I KRŠĆANSKOM ŽIVOTU

Njemački teolog J. Ratzinger nije se ustručavao izjaviti prigodom desete godišnjice završetka Drugog vatikanskog sabora slijedeće:

»Neosporno je da je ovih deset posljednjih godina bilo uistinu nepovoljno za Katoličku Crkvu. Mjesto željene obnove došlo je do postupne dekadencije, koja se odvijala u velikoj mjeri pozivanjem na Koncil, pa se Koncil na taj način sve više diskreditirao. Treba otvoreno ustvrditi da stvarna obnova Crkve pretpostavlja jasno napuštanje pogrešnih putova koji su u međuvremenu doveli do katastrofalnih posljedica.«¹

Tri mjeseca kasnije tajnik Internacionalne teološke komisije prof. Ph. Delhaye je nadodao:

»Drugi vatikanski sabor izradio je vrlo duge dokumente, čija će asimilacija i primjena tražiti desetljeća. Njime su posebno 'manipulirali' oni koji su ostavili po strani znatan dio njegove poruke, da bi prihvatili samo one njegove perspektive koje se pojavljuju kao nove i bolje odgovaraju 'pastoralu'. Tako su nestali neki aspekti vjere, morala i kršćanske pobožnosti. To je slučaj marijanske pobožnosti i teologije i askeze križa.«²

J. Ratzinger je istom zgodom naglasio i ovo: »Iskustva ovog pokoncilskog desetljeća mogu nam pomoći da jasnije nego što smo to do sada

¹ J. RATZINGER, *A dieci anni dal Vaticano II*, u *La Rivista del clero italiano*, 1 (1976), str. 2.

² Ph. DELHAYE, *Il mistero della Croce nei testi del Vaticano II*, u *La Rivista del clero italiano*, 1 (1976), str. 5.

učinili odijelimo 'duh' od 'antikonijskog duha' i da živimo i produbljujemo koncil u njegovoj duhovnoj i teološkoj biti.³ Ponukani tim savjetom, želimo samo podsjetiti na važnost križa u Kristovu i kršćanskom životu prema naučavanju spomenutog Sabora. Dok to činimo, nipošto ne kanimo omalovažavati ostvarivanje i razvoj ljudskih i zemaljskih vrijednosti u kršćanskoj egzistenciji, na koje se, nažalost, nije uvijek pazilo, kako to ističe Ph. Delhaye, prije Koncila. Poslije Koncila, priznaje Delhaye, zapalo se ponovno u drugu skrajnost, zaboravilo se, naime, na važnost križa⁴, bez kojega nema ni Kristova i kršćanskog života, i tako je uništen onaj ekvilibrij koji je Koncil uspostavio između križa i ljudskih vrijednosti, i došlo se do kobnih posljedica u odgoju, osobnom moralnom životu i pastoralnom radu. Da ostanemo vjerni Koncilu, s križem uvijek razumijevamo spojeno Kristovo uskrsnuće, koje predstavlja nadu i kršćansku radost. A budući da su pak Kristov život, smrt i uskrsnuće polazna točka i vrhovno pravilo svake prave kršćanske egzistencije prema spomenutom Saboru, temu smo razdijelili na dva dijela:

- Križ u Kristovu životu
- Križ u životu kršćana.

Križ u Kristovu životu

Poznato je da je križ u Kristovu životu odigrao mnogostruku ulogu. To su i saborski dokumenti naglasili na razne načine. Spomenimo samo neke!

1. Križ je dovršenje Božje objave

»Dovršavajući na križu djelo otkupljenja, kojim je imao ljudima potvrditi spasenje i pravu slobodu, završio je (Krist) svoju objavu« (DH 11).⁵ Konstitucija pak o Božjoj objavi ističe: »Stoga, jer tko njega vidi, vidi i Oca (Iv 3, 34) — sveukupnom svojom prisutnošću i pojavom, riječima i djelima, znacima i čudesima, a osobito svojom smrću i slavnim uskrsnućem od mrtvih i konačnim poslanjem Duha istine — On objavi daje puninu i dovršava je te božanskim svjedočanstvom potvrđuje: Bog je s nama da nas iz tmina grijeha i smrti oslobodi i na vječni život uskerisi« (DV 4).

2. Križ je ostvarenje Božje nakane spasenja

Konstitucija *Lumen gentium* govori o sveopćoj Očevoj nakani spasenja, koja se ostvaruje putem otkupljenja: »Vječni je Otac slobodnom i

³ Nav. čl., nav. br., str. 3.

⁴ Ph. DELHAYE, nav. čl., nav. br., str. 6, bilješka 1. Usporedi nastavak roga članka u spomenutom časopisu br. 3 i 6 (1976).

⁵ Koncilске tekstove navodim prema izdanju Kršćanske sadašnjosti: *Dokumenti Drugog vatikanskog koncila*, Zagreb 1970.

tajnom odlukom svoje mudrosti i dobrote stvorio cijeli svijet, odlučio ljude učiniti dionicima božanskog života i kad su u Adamu pali, nije ih napustio, nego im je uvijek davao pomoć da se mogu spasiti promatrajući Krista, *Otkupitelja* i »sve izabrane Otac je od vječnosti unaprijed znao i predodredio ih da budu slični slici njegova sina« (br. 2). Krist pak, »da izvrši Očevu volju, osnovao je nebesko kraljevstvo na zemlji i otkrio nam njegov misterij i svojom poslušnošću izvršio otkupljenje . . . Kad god se na oltaru obavlja *žrtva križa*, kojom je bio žrtvovan Krist, naše vazmeno janje (1 Kor 5, 7), vrši se *djelo našeg otkupljenja*« (br. 3). Kraljevstvo pak Božje na zemlji, nastavlja spomenuta Konstitucija, »očituje se prije svega u samoj osobi Krista, Sina Božjega i Sina čovječjega, koji je došao da *'služi i dade svoj život kao otkup za mnoge'* (Mk 10, 45)« (br. 5).

3. Križ je znak Kristove ljubavi prema Ocu i ljudima

Saborski dokumenti često govore o Isusovoj poslušnosti prema Ocu sve do križa: »Krist, da izvrši Očevu volju, osnovao je nebesko kraljevstvo na zemlji i otkrio nam njegov misterij i svojom poslušnošću izvršio otkupljenje« (LG 3). »Poslušno i s ljubavlju služi Krist na slavu Oca, koji ga je poslao« (AG 7). Ta je poslušnost iz ljubavi nadahnjivala sav Kristov život: Krist je »došao da vrši volju Očevu (usp. Iv 4, 34; 5, 30; Heb 10, 7; Ps 39, 9) te uzevši oblik sluge (Fil 2, 7) po mucu naučio se pokornosti« (usp. Heb 5, 8) — (PC 14). I preko te poslušnosti iz ljubavi otkupio je Adamovu neposlušnost: Krist koji se »uništio uzevši narav sluge . . . i postao poslušan do smrti (Fil 2, 7-8) . . . tom je poslušnošću nadvladao i *iskupio Adamovu neposlušnost*« (PO 15).

Ako je Križ znak ljubavi prema Ocu, on je istodobno očitovanje Isusove ljubavi prema svim ljudima: Krist je »došao na svijet da posvjedoči istinu (usp. Iv 18, 37), da spasi, a ne da sudi; da služi, a ne da mu drugi služe« (GS 3). On je »dao samoga sebe za nas da nas otkupi od svakoga bezakonja i da sebi očisti narod koji se Bogu sviđa« (PO 12). Iako je Krist »bio u Božjoj naravi . . . , ponizio se uzevši narav sluge (Fil 12, 6) i radi nas postao je siromah, premda je bio bogat« (2 Kor 8, 9) — (LG 8). On, koji je bio bez grijeha, »došao je da zadovolji samo za grijeha naroda« (usp. Heb 2, 17) (ib.). Time je pokazao najveću svoju ljubav prema nama: »Isus, Božji Sin, pokazao je svoju ljubav dajući svoj život za nas« (ib., 42). I od te ljubavi nema veće: »Sama je sebe, sve do smrti, prinio za nas, kao Otkupitelj svijui. 'Nitko nema veće ljubavi od ove: položiti vlastiti život za svoje prijatelje' (Iv 15, 13)« — (GS 32). Premda je ta ljubav općenita, ipak zbog toga nije manje osobna: svatko se može uvjeriti da ga ona dosiže u konkretnosti njegova života. Da bi to dokazao, Koncil se poziva na riječi sv. Pavla: »Svaki od nas može zato reći s Apostolom: Sin Božji 'mi je iskazao ljubav i samoga sebe za mene predao' (Gal 2, 20)« — (GS 22).

U toj pak Kristovoj ljubavi očituje se prva i posljednja riječ objave, počelo i svršetak djela spasenja, naime, Očeva ljubav: »Božja se ljubav prema nama pokazala u tome što je Otac poslao jedinorođenog Sina na svijet da, postavši čovjekom, otkupi, preporodi i u jedno skupi sav ljudski rod« (UR 2).

4. Plodovi križa

Koji su plodovi križa? Oslobođenje od grijeha i smrti, koje dovodi do slobode i pravog života, pomirenje s Bogom, dar Duha Svetoga i postanak Crkve.

»Dovršujući *na križu* djelo otkupljenja, kojim je imao ljudima pribaviti spasenje i *pravu slobodu*, završio je svoju objavu« (DH 2). »Čovjek otkriva da je nesposoban da sam od sebe uspješno suzbija nasrtaje zla, tako se svatko osjeća kao *okovan verigama*. No sam je Gospodin došao da *oslobodi* čovjeka i da ga ojača, obnavljajući ga iznutra i izbacujući napolje 'kneza ovoga svijeta' (usp. Iv 12, 31), koji ga je držao *u ropstvu grijeha*« (GS 13). »Nevini Jaganjac *prolivši slobodno* svoju krv . . . , zaslužio nam je *život* . . . i otrgnuo nas *iz ropstva đavla i grijeha*« (GS 22). Ovaj »svijet, ljubavlju Stvoriteljevom sazdan i uzdržavan, dospio je, doduše, u *ropstvo grijeha*«, no »raspeti ga je i uskrsli Krist, slomivši moć Zloga, *oslobodio* da se prema Božjem planu preobrazi i tako dođe *do svoje potpunosti*« (GS 2).

Oslobođenje od grijeha je također oslobođenje i od smrti. Preko grijeha došlo je do smrti. No »kršćanska vjera uči da će tjelesna smrt, od koje bi čovjek bio pošteđen da nije sagriješio, biti jednom *pobijedena* kad svemogućí i milosrdni Spasitelj vrati čovjeku spasenje što ga je svojom krivnjom izgubio. . . Tu je pobjedu Krist izvojevao uskrsnuvši na život, pošto je svojom *smrću oslobodio čovjeka od smrti*« (GS 18). Istina, i kršćanin će umrijeti fizičkom smrću. Ali »onaj koji uskrsi Isusa od mrtvih oživjeti će i vaša smrtna tjelesa radi svoga Duha koji stanuje u vama« (Rim 8, 11) — (ib. 22). Zato kršćanin sličan Kristu u smrti »nadom obdaren ide u susret uskrsnuću« (ib.). Budući da je »Krist umro za sve i da je konačan čovjekov poziv stvarno samo jedan, i to božanski, moramo držati da Duh Sveti pruža svima mogućnost da se, na način koji je Bogu poznat, pridruže tom pashalnom misteriju« (ib.), tj. da će svi ljudi tjelesno uskrsnuti i tako pobijediti smrt.

Osim oslobođenja od grijeha i smrti, plod križa jest i pomirenje s Bogom i ljudima. »U njemu (tj. u nevinom Jaganjcu) Bog nas je pomirio sa sobom i među nama« (ib.). Zbog toga pomirenja svi ljudi čine jedan narod i jedno tijelo: »Utjelovljeni Sin, knez mira, svojim je *križem sve ljude pomirio* s Bogom, ponovno uspostavivši jedinstvo svih *u jednom Narodu i u jednom Tijelu*« (GS 78).

Stvarnog pak otkupljenja nema u pojedincu sve dotle dok ne primi dar Duha Svetoga kojim postaje Božje dijete. I taj dar Koncil stavlja više puta u vezu s Kristovim križem: »Božji je Sin, u ljudskoj naravi, koju je

sjedinio, pobijedivši *smrt svojom smrću i uskrsnućem*, otkupio čovjeka i *pretvorio ga u novo stvorenje* (usp. Gal 6, 15; 2 Kor 5, 17). Dajući syoga Duha, on svoju braću, sazvanu iz svih naroda, na mistični način sastavlja kao svoje tijelo« (LG 7). »Kad je Isus, pošto je pretrpio za ljude *smrt na križu*, uskrsnuo, pojavio se kao Gospodin i Krist i Svećenik postavljen na vijeke (usp. Dj 2, 36; Heb 5, 6; 7, 17-21), a zatim je izlio na svoje učenike od Oca obećanog Duha (usp. Dj 2, 33)« (LG 5).

Vrijedno je zabilježiti i postanak Crkve, koji Koncil pripisuje Kristovu križu: »I novi Izrael, koji putuje u sadašnje vrijeme i traži budući i trajni grad (usp. Heb 13, 14), također se zove Kristovom Crkvom (usp. Mt 16, 18), jer ju je on *stekao svojom krolju* (usp. Dj 20, 28)« (LG 9). »Pastir i biskup naših duša tako je ustanovio svoju *Crkvu* da narod, koji je sebi izabrao i *svojom krolju stekao*, neprestano do svršetka svijeta mora imati svoje svećenike . . .« (PO 11). Krist je »svojom smrću uništio našu smrt i svojim uskrsnućem obnovio naš život. Doista, iz rebra Krista, *usnulog na križu*, proisteklo je čudesno otajstvo čitave Crkve« (SC 5).

Križ u životu kršćana

Budući da je Crkva nastala iz križa, ona ne može zaboraviti svoje počelo i uzor kojem se mora upriličiti. Zato je ona na posljednjem Saboru svečano dozvala u pamet svojim članovima slijedeće: »Svi udovi (Crkve) treba da postanu Njemu slični, dok se u njima ne oblikuje Krist (usp. Gal 4, 19). Zato smo uzeti u misterije njegova života, učinjeni slični njemu, s njim umrli i uskrsnuli, dok ne budemo s njim kraljevali (usp. Fil 3, 21; 2 Tim 2, 11; Ef 2, 6; Kol 2, 12 itd.). Dok još putujemo zemljom, slijedeći njegove stope u žalosti i u progonu, pridružujemo se njegovim mukama kao tijelo Glavi, trpimo s njime, da budemo s njime i proslavljeni (usp. Rim 8, 17)« — (LG 7). Tim je riječima Sabor usmjerio naš pogled prema obzoru križa u kršćanskom životu.

1. Preko križa postajemo kršćani

Možemo odmah napomenuti da preko križa postajemo kršćani. Do toga dolazimo po krštenju, kojim sudjelujemo u Kristovoj smrti i uskrsnuću i bivamo njemu slični: vjernici se »po sakramentima tajnim i stvarnim načinom sjedinjuju s Kristom, koji je trpio i proslavio se. *Po krštenju* postajemo, naime, slični Kristu«. »Tim *svetim obredom* predočuje se i ostvaruje naše sjedinjenje s Kristovom smrću i uskrsnućem: 'Jer smo bili pokopani s njime po krštenju u smrt'; a ako smo 'srasli s njime smrću sličnom njegovoj, bit ćemo i po uskrsnuću' (Rim 6, 4-5)« — (LG 7). Otajstvena pak kupelj krštenja djeluje da se »čovjek istinski pritetjelovljuje Kristu rassetom i proslavljenom i preporuča se na udioništvo u božanskom životu« (UR 22). Sudjelovanjem na tom vazmenom otajstvu sklapa se

novi ugovor s Bogom, postajemo dio svetog naroda, ubrajamo se među kraljevsko svećenstvo: »Taj novi ugovor ustanovio je Krist, to jest *novi savez u svojoj krvi* (usp. 1 Kor 11, 25), pozivajući iz Židova i pogana narod koji bi bio jedan ne po tijelu, nego po Duhu, i bio bi novi Božji narod. Jer oni koji vjeruju u Krista, budući da su ponovno rođeni, ne iz raspadljivosti sjemena, nego iz neraspadljivoga po riječi živoga Boga (usp. 1 Pt 1, 23), ne iz tijela, nego iz *vode* i Duha Svetoga (usp. Iv 3,5-6), čine napokon izabrani narod, kraljevsko svećenstvo, sveti narod, puk koji pripada Bogu. . .« (LG 9). A kraljevsko svećenstvo osposobljuje da »vjernici . . . sudjeluju u prinošenju Euharistije, svjedočanstvu svetoga života, samozatajom i djelotvornom ljubavi« (ib., br. 10).

2. Križ omogućuje kršćansko dozrijevanje

Nema dozrijevanja u kršćanskom životu bez Euharistije i vježbanja u bogoslovskim krepostima vjere, ufanja i ljubavi. O odnosu Kristova križa prema Euharistiji i bogoslovskim krepostima saborski oci jasno su se izrazili na više mjesta.

Podsjetimo se najprije na nešto od koncilskog naučavanja o Euharistiji i Kristovu križu! »Naš je Spasitelj na posljednjoj večeri, one noći kad bijaše izdan, ustanovio euharistijsku žrtvu svoga tijela i krvi da *ovjekovječi žrtvu na križu kroz stoljeća*, sve dok ne dođe, te da tako Crkvi, svojoj ljubljenoj Zaručnici, *povjeri spomen-čin svoje smrti i uskrsnuća*, vazmenu gozbu, na kojoj se Krist blaguje, duša napunja milosti i daje nam se zalog buduće slave« (SC 47). Oni koji »imaju dio u euharistijskoj žrtvi« izvoru i vrhuncu cijeloga kršćanskoga života, prinose Bogu božansku Žrtvu i sebe s njom« (LG 11). Svjesno pak, pobožno i djelatno sudjelovanje na euharistijskoj žrtvi potiče vjernike da cijeli svoj život sve više pretvaraju u duhovnu žrtvu: Neka vjernici »prikazujući neokaljanu žrtvu, ne samo rukama svećenika, nego zajedno s njime, *nauče prinositi sami sebe*, i da se tako po Kristu posredniku iz dana u dan *usavršavaju u jedinstvu s Bogom i među sobom, da napokon Bog bude sve u svemu*« (SC 48).

Što se tiče bogoslovskih kreposti, saborski vatikanski oci nisu ih sustavno obradili, čak ni definirali. Radije su ih predstavili na egzistencijalan način, osvjetljujući njihovu ulogu u kršćanskom životu. No pri tom nisu zaboravili istaknuti ulogu Kristova križa u bogoslovskim krepostima.

U dekretu *Ad gentes* ističe se da djelovanjem Božje milosti novoobraćenik polazi na »duhovni put, gdje *povezan po vjeri s misterijem Smrti i Uskrsnuća*, prelazi iz staroga čovjeka u novoga . . .« (br. 13). Ali i taj se put često odvija u znaku križa: »Budući da je Gospodin kojemu se vjeruje znak protivljenja (usp. Lk 2, 34; Mk 10, 34-39), *obraćenik nerijetko doživljava kidanja i rastanke*, ali i radosti kojima Bog ne šteti (1 Sol 1, 6)« (ib.).

Inače, dok smo na ovom svijetu, život nam često izgleda kao sudjelovanje na Kristovu križu. Da ne sustanemo, nada iščekivanja ulijeva nam

snagu i odvažnost. »Dok smo u tijelu, u tuđini smo, daleko od Gospodina (2 Kor 5, 6) i imajući prvine Duha *uzdišemo u sebi* (usp. Rim 8, 23) i želimo biti s Kristom (usp. Fil 1, 23). A ista nas ljubav potiče da više živimo njemu, koji je za nas umro i uskrsnuo (usp. 2 Kor 5, 9)« i »jaki u vjeri čekamo *blaženu nadu* i dolazak slave velikoga Boga i Spasitelja našega Isusa Krista (Tit 2, 13)« (LG 48). Ta pak nada daje toliku snagu kršćaninu da osjeća potrebu i dužnost da se bori protiv raznog zla u svijetu sve do smrti: »Nužda i dužnost uistinu nagone kršćanina da se kroz mnoge nevolje bori protiv zla i da podnese smrt. Ali pridružen pashalnom misteriju, kao što je suobličen Kristu u smrti, tako, *nadom obrabren*, ide u susret uskrsnuću« (GS 22).

Povezanost pak kreposti ljubavi s Kristovim križem još jasnije dolazi na vidjelo u koncilskim dokumentima. »*Trpeći za nas*, nije nam samo dao primjer da idemo njegovim stopama, nego nam je *otvorio put*« (ib.). Kristov križ nam je omogućio put kršćanske egzistencije, koji je put ljubavi. Ne samo to, već »dok njime stupamo, život se i smrt *posvećuju* i dobivaju novi smisao« (ib.). »Nevini Jaganjac, prolivši *slobodno svoju krv*, zaslužio nam je život« (ib.), koji sigurno uključuje i kršćansku ljubav. »Uzdignut na križ i proslavljen, Isus Gospodin izli obećanog Duha; po njem je pozvao i sabrao u jedinstvo *vjere, nadanja i ljubavi* narod Novoga saveza, Crkvu« (UR 2). Taj Duh omogućuje da se može »ispuniti novi zakon ljubavi« (GS 22). Konstitucija *Lumen gentium* podsjeća na opomenu sv. Pavla, kojom je poticao vjernike da imaju »u sebi one iste osjećaje koji su bili u Isusu Kristu, koji je 'sebe poništio uzevši obličje sluge. . . i bio poslušan sve do smrti' (Fil 2, 7-8) i radi nas 'postao siromašan, iako je bio bogat' (2 Kor 8, 9). Iako treba, nastavlja *Lumen gentium*, da se učenici uvijek pokazuju nasljedovateljima i svjedocima te Kristove ljubavi i poniznosti, majka Crkva se raduje što se u njezinu krilu nalazi mnogo ljudi i žena koji Spasiteljevo *poništenje* jače slijede i jasnije ga *pokazuju* primajući na sebe siromaštvo u slobodi djece Božje i odričući se svoje volje: oni se, naime, iz ljubavi prema Bogu podlažu čovjeku u onome što spada na savršenost više nego to traži opseg zapovijedi, i to zato da *potpunije slijede poslušnoga Krista*« (br. 42).

3. Križ u konkretnosti svagdašnjeg života različitih kršćana

Koncil je snažno stavio Kristov križ u naš dnevni život, otvorio nam put, dao primjer, i dok stupamo putem njegova križa, sve se u našoj egzistenciji posvećuje, zadobiva novi smisao, čak i smrt. Tako je nasljedovanje Kristova križa postalo temeljni zahtjev svakog kršćanskog života. Tim naučavanjem nasljedovanje Kristova križa postalo je sastavni dio kršćanskog morala i prestalo biti tema asketskih udžbenika i pobožnih nagovora, kao što se, nažalost, nerijetko događalo do Koncila, možda krivnjom kazuističkih moralista, i poslije Koncila zbog zaboravi na koncilске tekstove.

Pri ostvarivanju pak nasljedovanja Kristova križa postoji nešto što je svim kršćanima zajedničko i nešto što je nekim vjericima svojstveno.

a) Zajedničke crte svim kršćanima pri ostvarivanju Kristova križa

Premda je Koncil htio da se kršćani otvore prema ljudskim vrijednostima, ipak nije zaboravio naglasiti da je kršćanski život *stalna borba*: »Svu ljudsku povijest prožimlje *teška borba* protiv moći mraka. Ta borba koja je započela od početka svijeta, trajat će po riječi Gospodnjoj sve do posljednjega dana. Ubačen u tu borbu, čovjek se mora *neprestano boriti* da prione uz dobro« (GS 37). Bez Božje milosti čovjek ne može to zlo svladati i stvoriti u sebi unutrašnje jedinstvo: »I jedino uz velike *napore i pomoć Božje milosti može postići svoje unutrašnje jedinstvo*« (ib.). Iako Crkva priznaje da »ljudski napredak može služiti istinskoj sreći ljudi«, ipak ona »ne može a da ne razgllašuje onu Apostolovu: 'Nemojte se prilagođavati ovom svijetu' (Rim 12, 2), to jest onom duhu taštine i zlobe koja ljudsku djelatnost, određenu da služi Bogu i čovjeku, pretvara u sredstvo grijeha« (ib.). Kako onda svladati to bijedno, i to svagdanje stanje? Koncil na to odgovara upućujući na Kristov križ: »Sve se ljudske djelatnosti što se *dnevno* nalaze u opasnosti zbog oholosti i neurednog sebeljublja moraju pročišćavati i privoditi savršenstvu *Kristovim križem i uskersnućem*« (ib.). Ta pak borba uključuje dnevno mrtvljenje: »Apostol nas potiče da Isusove smrtne patnje *uvijek nosimo na svom tijelu*, da se i život *Isusov očituje na našem smrtnom tijelu*« (SC 12). »Svi koje vodi Duh Božji i koji, poslušni Očevom glasu i klanjajući se Bogu Ocu u duhu i istini, *sljede Krista siromašna, ponizna i opterećena križem*, da zasluže biti dionici njegove slave« (LG 41). Sv. Pavao je rekao: »Svi oni koji žele pobožno živjeti u Kristu Isusu bit će progonjeni« (2 Tim 3, 12). Zato je osnovna crta identičnosti svakog pravog kršćanina da bude na razne načine kušan i proganjen.

b) Posebne crte u životu pojedinih kršćana pri ostvarivanju Kristova križa

Budući da je svaki kršćanin nešto posebno na svijetu, i njegovo ostvarivanje Kristova križa bit će obilježeno jedinstvenim crtama. Oni koji su na čelu Crkve, a hijerarhija u prvom redu, moraju se truditi da nasljeđuju Krista raspetoga: »Ponajprije moraju pastiri Kristova stada poput velikog i vječnog Svećenika, Pastira i Biskupa naših duša«, opominje *Lumen gentium*, »sveto i veselo, ponizno i hrabro vršiti svoju službu.« Njima se daje »sakramentalna milost, da, moleći, žrtvujući i propovijedajući, svakim oblikom biskupske službe vrše savršenu službu pastirske ljubavi i da se ne boje za ovce položiti svoj život i, da postavši uzor stadu (usp. 1 Pt 5, 3), i svojim primjerom vode Crkvu svaki dan na veću svetost« (LG 41). Svećenici pak (»kao i red biskupa, kojima tvore duhovnu krunu«) »moleći i prinoseći žrtvu (sv. mise), kako im je dužnost, za svoj puk i za sav Božji narod, *priznajući ono što čine i nasljeđujući ono čime se have*, mjesto da

budu zapriječeni apostolskim brigama, pogiblima i teškoćama, neka se radije po njima podignu na veću svetost« (ib.). Kao što je Krist ušao u slavu »po mucu«, slično i »prezbiteri posvećeni pomazanjem Duha Svetoga i od Krista poslani u samima sebi *mrtve djela puti i posve se daju na službu ljudima*« (PO 12). »Kao službenici svetoga, prezbiteri — napose u žrtvi mise — na osobit način vrše ulogu Krista, koji je samoga sebe predao za žrtvu da bi posvetio ljude. Zato su pozvani *da nasljeduju ono što vrše, tako da svetkujući misterij smrti Gospodnje nastoje mrtviti svoje tijelo od njegovih mana i požuda*« (PO 13). Iako će svećenici u vršenju svoje misije tražiti i sami nove putove za veće dobro Crkve i s povjerenjem iznositi svoje potihvate i uporno izlagati potrebe stada koje im je povjereno, ipak će biti »uvijek spremni da se podvrgnu sudu onih koji u upravi Božje Crkve vrše vodeću službu« (PO 15). Tom se »poniznošću, odgovornom i dragovoljnom poslušnošću upriličuju Kristu« (ib.). A budući da hijerarhija mora biti takva, sasvim je razumljivo da je priprava svećeničkih kandidata obilježena križem: »Posebnom brigom neka se odgajaju u svećeničkoj poslušnosti, provođenju siromašna života i u duhu odricanja samoga sebe, da se tako naviknu spremno se odreći i onoga što je slobodno, ali nije od koristi, i da se *upriliče rassetom Kristu* (OT 9).

Redovnici su napose pozvani da sudjeluju s Kristom u njegovu poniženju i poslušnosti sve do smrti na križu: »Svi koje je Bog pozvao na ostvarivanje evanđeoskih savjeta i koji ih vjerno izvršuju Bogu se posebno posvećuju zato da bi slijedili Krista koji je — čist i siromašan (usp. Mt 8, 20; Lk 9, 58) — po poslušnosti do smrti na križu (Fil 2, 8) spasio i posvetio ljude« (PC 1). Osobito po zavjetu poslušnosti redovnici se sjedinjuju s Kristom, Žrtvom i Otkupiteljem, i bivaju apostolski plodni: »Po zavjetu poslušnosti redovnici prinose Bogu kao žrtvu samih sebe potpuno posvećenje vlastite volje i time se *stalnije i sigurnije* sjedinjuju s božanskom spasi-teljskom voljom. Zato — po primjeru Isusa Krista, koji je došao da vrši volju Očevu (usp. Iv 4, 34; 5, 30; Heb 10, 7; Ps 39, 9) te se 'uzevši oblik slugu' (Fil 2, 7) po mucu naučio pokornosti (usp. Heb 5, 8) — redovnici se na poticaj Duha Svetoga u duhu vjere pokoravaju poglavarima, koji *zamjenjuju Boga*. Time se pod njihovim vodstvom stavljaju u službu svojoj braći u Kristu, kao što je i sam Krist, po svojoj pokornosti, poslužio braći i svoj život dao kao otkupninu za mnoge (usp. Mt 20, 28; Iv 10, 14—18). Tako se *tješnjom vezom* uključuju u službu Crkvi i nastoje doseći mjeru dobi punine Kristove« (usp. Ef 4, 13.) (PC 14).

I obični vjernici pozvani su da se spominju »križa i uskrsnuća Gospodinova« i u »nedaćama ovoga života nalaze jakosti u nadi, uvjereni da 'patnje današnjega vremena nisu dostojne usporedbe sa slavom koja će se objaviti u nama' (Rim 8, 18)«. »Slijedeći siromašnoga Isusa, neka se zbog oskudice u vremenitim dobrima ne obeshrabre niti zbog obilja ne nadmu; nasljedujući poniznoga Krista, neka ne teže za taštom slavom (usp. Gal 5, 26), nego neka se nastoje više svidjeti Bogu nego ljudima, spremni da uvijek radi Krista sve ostave (usp. Lk 14, 26) i podnesu progonstvo radi prav-

de (usp. Mt 5, 10), spominjući se riječi Gospodinove: 'Ako, dakle, tko hoće ići za mnom, neka se odreće samoga sebe i neka me slijedi!' (Mt 16, 24)« (AA 4).

Zaručnici pak moraju postati »po radostima i žrtvama svoga zvanja, po svojoj vjernoj ljubavi, svjedoci onoga misterija ljubavi što ga je *Gospodin svojom smrću i uskrsnućem* objavio svijetu« (GS 52). Da bi odgovorili svetosti svoga poziva, moraju »postojano gajiti i molitvom tražiti čvrstoću ljubavi, velikodušnost i *duh žrtve*« (ib. 49).

Konačno, svi oni koji trpe posebno su upriličeni Kristovu križu: »Neka znaju«, naglašuje *Lumen gentium*, »da se posebno sjedinjuju s Kristom koji trpi za spas svijeta *oni koje tišti siromaštvo, slabost, bolest i različite nevolje, ili koji trpe progonstvo radi pravednosti*, koje je Gospodin u Evanđelju nazvao blaženima i koje će 'Bog . . . svake milosti, koji nas je pozvao na vječnu svoju slavu u Kristu Isusu, poslije ovih patnja, sam usavršiti, utvrditi i okrijepiti' (1 Pt 5, 10)« (AA 41).

Samo raspeta Crkva je kredibilna Crkva

»Cjelovit Krist«, pisao je sv. Augustin, »jesu glava i tijelo. Glava je jedinorođeni Božji Sin, a njegovo tijelo je Crkva: zaručnik i zaručnica, dvoje u jednome tijelu.«⁶ A budući da postoji samo jedan Krist, glava i tijelo, mogli bismo sve ovo što smo sabrali po koncilskim dokumentima izraziti rečenicom: *samo raspeta Crkva je kredibilna Crkva*. Toga je Koncil bio neobično svjestan. Zato je i zapisao u spomenar cijeloj Crkvi: »Kao što je Krist izvršio djelo spasenja u siromaštvu i progonu, tako je i Crkva pozvana da ide istim putem, da priopći ljudima plodove spasenja« (LG 8). »Crkva treba da, poticana Duhom Kristovim, korača istim putem kojim je koračao sam Krist, naime putem siromaštva, poslušna, služenja i žrtvovanja samoga sebe do smrti, iz koje je po svome uskrsnuću izašao kao pobjednik. Tako su hodali svi apostoli koji su mnogim iskušenjima i mukama 'dopunjali ono što nedostaje Kristovim mukama, za Tijelo njegovo, koje je Crkva' (usp. Kol 1, 24)« (AG 5). Crkva se rodila iz Križa, od njega živi i preko njega ispunja svoju misiju. Zbog toga je »*dužnost Crkve . . . kad propovijeda, da naviješta Kristov križ kao znak opće Božje ljubavi i izvor sve milosti*« (NA 4).

⁶ C. DONAT, *Ep.* 4, 7; PL 43, 395.